

Silling Léda

KÉPEK A BÁCSKAI VÁSÁROK ÉS PIACOK TÖRTÉNETÉBŐL

Images from the History of Fairs and Markets in Vojvodina

A bácskai sajtóanyag felhasználásával a vásárok jellegzetes alakjait, eseményeit emeltem ki. A kofa, a kupec, a vásári szórakoztatók, a lacikonyhások által tarkított világ rajzolódik ki általuk előttünk. A vásárban továbbá, mint a leginkább közösség előtti tereken, nyilvános helyeken a legényes virtus kifejezői, a verekedések, a késelések, a bicskázások is előfordulnak. Az idézett hírek, cikkek a vásárokon zajló kereskedelem mellett a vásárokhöz szorosan hozzátartozó eseményekről is képet adnak. A sajtóanyag így a vásárkutatók egy lehetőségére és a források felhasználásának egyik formájára is rámutat.

Kulcsszavak: vásárok, kofa, kupecok, vásári szórakoztatók, lacikonyhák, vásári verekedések

A javak cseréjének tág körében fontos helyet foglalnak el a piacok, a vásárok. A vásárok helyszínei évszázadok során alakultak ki, sokszor a vásározó hely fejlődött településsé.

A vásárok elsődleges feladata és szerepe, hogy teret adjanak a kereskedelemnek. Hogy ezt a feladatukat mennyire teljesítették, arról a korabeli sajtó tudósít. A bácskai újságcikkekben jócskán találhatunk a szorosabb értelemben vett kereskedelmen, adás-vételen túli, a vásárokhöz mégis szervesen hozzátartozó eseményekről szóló adatokat.

A *Bácska*, a *Bácskai Napló*, a *Zombor és Vidéke*, mint a bácskai helyi jellegű és érdekű lapok, részletesen beszámoltak a környék eseményeiről. Leginkább Zombor (*Bácska, Zombor és Vidéke*), illetve Szabadka és a megye eseményeiről olvashatunk bennük, a szűkebb környezetről szolgáltatnak számunkra hasznos adatokat. A *Bácska* megyei közérdekű közlöny, 1878–1918 között, kezdetben egy, majd heti két alkalommal jelenik meg. Kiadója a zombori Bittermann Nándor és fia. A *Zombor és Vidéke* társadalmi, közművelődési, közgazdasági és szépirodalmi megyei közlöny. 1882 és 1914 között lát napvilágot, hetente háromszor.

A néprajzi szakirodalomban a vásárokról szóló újságcikkek jelentőségére már 1963-ban felhívta a figyelmet Dankó Imre (DANKÓ, 1963), s könyvében pontosan idézi a gyulai lapok állandó rovatában a heti és az országos vásárokról megjelent tudósítások teljes szövegét (DANKÓ, 1963. 102–146).

Az általa említett vásári beszámolók gazdasági, kereskedelmi adatokat tartalmaznak az állatfelhozatalról, a székérforgalomról, az állatok áráról. Hasonló

értékes információkat a bácskai lapok is közölnek, nemkülönben vásári eseteket, érdekességeket, a vásárok jellegzetes alakjait leíró híreket is.

A kofa, a kupec, a vásári szórakoztatók, a lacikonyhások által tarkított világ rajzolódik ki általuk előttünk. Ezenfelül a vásárt mint a leginkább közösség előtti teret a legényes virtus kifejezéseként a verekedések, a késelések, a bicskázások helyszíneként is megjelenítik.

A 19/20. század fordulójáról származó sajtóanyagban olyan információkhoz jutunk, amelyek időpontjához a szóbeli források, az idősebb generáció emlékezete nem nyúlik már vissza. Ezért ennek a forrástípusnak, az újságcikkeknek a témával kapcsolatos bőséges adatai nélkülözhetetlenek.

A KOFA

A piacok és vásárok két jellegzetes kereskedőtípusa a kofa és a kupec. A kofák főleg idős asszonyok voltak. Nevüket az árusított termékek alapján kapták. Kiss Lajos még több formáját sorolja fel a kofaasszonyoknak: kenderkofa, vászaskofa, mészkofa, sóárus kofa, edénykofa, kékítő asszony, kenyérfkofa, zsemleárus, kalácsütő asszony, tejfelkofa, paprikakofa, krumplikofa, dinnyekofa, dohánykofa, zöldségkofa, gyümölcskofa, csirkekofa, tojáskofa, halkofa, ócskásasszony. (KISS, 1981, 350–385.) A technika fejlődése, a boltok nyitása folytán mára kevés maradt meg belőlük. A zombori vásárokról készült képeken már alig akad egy-egy kenyérsütő, illetve edényárus kofa.

A századfordulói sajtóban a kofák jellemző tulajdonságairól olvashatunk. Élelmes, beszédes asszonyok ők. A csendes kofa nem él meg, szóval kell megfogni a vevőket, reklámozni kell az árut. Manapság is zöldséges és gyümölcsárus kofából van a legtöbb. Róluk ez a mondás járja: „Kofa se legyen ha nem tud csalni.” (KISS, 1981. 351.)

A kofa valójában az, aki a felvásárolt termékeket másodkézből árulja a piacon, vásáron. Ennek módját szigorú rendszabályok írják elő.

A zombori vásári rendtartás kimondja, hogy a kofák a piacon, vásáron csak (10) óra után vásárolhatnak. Ezt és egyéb szabályokat nagyon ritkán tartották be. A kofák érdeke azt diktálta, hogy minél korábban és minél alacsonyabb áron jussanak a friss áruhoz, melyet aztán a későn érkező vevőknek haszonnal tovább tudjanak adni. Az elővásárlási tilalom bevezetésének idejét meg lehet határozni a cikkek alapján. 1909-ben jelent meg a kofák tiltakozásáról szóló írás, amelybe a „nacscságakra” vonatkozó megjegyzéseket is beleszőtték. Az egyik szerint korábban kellene felkelniük, és a piacon bevásárolniuk: „jöjjenek ki a »nacscságák« és ne aludjanak otthon délig”.

A találekonyosság a kofák egyik jellemző tulajdonsága, így az elővásárlási tilalom megszegését is különféle ügyes módszerekkel oldják meg: „Érdekes különben, hogy milyen furfanggal igyeksenek kijátszani a szabályrendeletet.

Újabban megteszi egyik kofa azt, hogy egy vidéki rendőrrel vásároltat. Ezt a rendőrt is rajtakapták már, de ez azzal vágta ki magát, hogy lakodalomra vásárolt.” (*Bácska*, 1911. május 21. 3.)

A kofaság jellemzői közé tartozik a hangoskodás, a jó helyekért és a vásárlókért való küzdelem. A veszekedések többször verekedéssé fajulnak: „amiközben egymás arcát össze-vissza karmolázták, majd előkerült a székláb, melegítő edény, ezeket vagdalták egymáshoz, közben persze a különféle díszítő jelzők alkalmazásától nem idegenkedtek”. (*Bácska*, 1909. december 23. 3.)

A piaci, vásári helypénzeket helyi előírások szabályozták. Behajtásukat a város maga is elvégezhette, de kiadhatta bérbe az erre vállalkozóknak, akik egy összegben befizették a bérleti díjat, majd az árusoktól helypénz formájában apránként gyűjtötték össze. Az első helypénzbeszedés a kofákból általános nemtetszést váltott ki, 300–400-an a városháza elé vonultak Újvidéken, és követelték a helypénz eltörlését. (*Bácskai Napló*, 1901. Január. 11.)

A kofavilág belső életéről, ízéről tanúskodik a *Bácskában* 1894-ben megjelent írás. A kofák között állandó a rivalizálás, főleg a nők jeleskednek ebben. Zomborban kofaháború kerekedett egy szilvát áruló kofasoron. „A Jókai-téren, a Vadászkiért előtt szilvát árult egy sor kofa. Az egyiknek, aki a kofavilág szépmeméhez tartozik, nem volt vékája, de azért mégis boldogult, mert a férfikofák lovagiassága kiségitette a szükségben, mindig az által, hogy kölcsönadták neki a saját vékájukat. Ennek a kofaúrnőnek pedig igen sokszor kellett a kofaurak lovagiasságára apellálnia, mert a szilváit, valamiként egykor a csókjai is, nagy kelendőségnek örvendtek. Volt pedig ennek a kelendőségnek oka nem a szilvák édessége, hanem a szilvák olcsósága. E miatt lón aztán nagy a nehezeltetés a kofakocsik »egész vonalán«. Történe pedig szeptember hónap 24-ének reggeli 9 órája körül, hogy az egyik féltékeny kofaurnő ráfogá a szilvát kereső közönség előtt a szomszédjára, hogy hamis mértékkel mér. Nagy lón erre a mi kofánknek az ő bosszúsága, és ismét a kofák szeladonjának a lovagiasságára apellála, hogy megbosszulja a kenyéririgységéből származó gonosz rágalmat. »A mértéket én adtam kölcsön – szól a szeladon –, hát az én mértékem hamis?« És elcsattan a rágalmazó kofaasszony arcán egy hatalmas cs... akarom mondani: pofon. A rágalmazó azonban, amazon természetű asszony lévén, hirtelen visszaadja a kölcsönnek vélt pofont. – A kofák a két táborban állottak, és folyt az ádáz harc nyelvvel és karral. A béke angyala egy kövér rendőr személyében avatkozott bele a harcba, de a harc áldásaiból ennek is kijutott. Miglen a Jókai-tér környékéről hirtelen egy egész nemzetközi békekongresszus verődött össze és egy másik rendőr vezénylete alatt beavatkozott az ügy sajátkezű elintézésébe. Ami nagy nehezen megtörtént. Tegnap délután részint dagadt, részint összekarmolt kofák árulták a Jókai-téren a szilvát.” (*Bácska*, 1894. szept. 25. 4.)

KUPECEK, LÓKÖTŐK

A kupeczek állatkereskedelemmel foglalkozó vásározók. Leginkább ló- illetve szarvasmarha-kereskedelemmel foglalkoznak. Szegényebb sorból származnak. Olcsón felvásárolják a falvakban az állatokat, és az állatvásárookra hajtják őket, ahol valamivel drágábban eladva haszonhoz jutnak. A kupeczek között sok a cigány. Ezek a cigányságon belül viszonylag jómódú réteget alkottak. (*Magyar Néprajz* III. 1991.)

A kupeczek tulajdonságai közé tartozik, hogy a falvakban olcsón megvásárolt, kiöregedett lovakat a vásárokon ügyeskedve, különböző trükkökkel adják el. Ezekről a trükkökről a vásárt követő napokban megjelent lapok rendre beszámolnak.

Legtöbbször a rászedett vevőről szólnak az írások, akik feljelentést tettek. Egy kupec saját rossz gebéit hagyta az eladónál két jó lóért cserében, amelyekkel elvágatott. A kupeczek szinte mindig elfelejtenek fizetni, vagy a kért összeg jelentéktelen hányadát hagyják a tulajdonosnál foglalként a lehető legkülönbözőbb ürügyekkel (*Bácska*, 1903. június 26. 6.).

A lócsizárok belső világába is betekintést nyerhetünk egy-egy rövid pillanatra. Veszélyes játékot üznek, amelynek néha ők maguk látják a kárát. Így történt ez azon a Szeged felé tartó vonaton is, melyről ketten leugrottak. A vásárban szerzett nyereségen hárman összevesztek, ezért az egyiket bottal fejbe vágták, és bicskával halántékon szúrták. A tettesek meghúzták a vészféket, és leugrottak a vonatról. (*Bácskai Napló*, 1908. okt. 23. 3.)

Gyakori kupeccsíny, hogy a vásárló egyszerűen felül a lóra, hogy kipróbálja, és nem megy vissza többet. Előfordul, hogy az állatokhoz kötelező passzus ki-váltása körül ejtik át a gyanútlan eladót, átíratják rá az ő rossz lovukat, ők pedig a szép csikókkal elillannak. „Mikor már a passzus a kezében volt, egy rossz gebét vezet a gazda elé s kéri, hogy míg ő a lovat megpróbálja, tartaná a gebét. Nagyobb biztonság okáért a feleségét is ott hagyta a gazda mellett. A kupec befogja a lovat, felül a kocsira s lassan megindul. Alig volt 150 lépésnyire, az asszony azon cím alatt, hogy a férjének akar valamit mondani, a kocsi után fut, s mikor azt eléri, felugrik a kocsira. A férj erre végigvág a lovon, bekanyarodik a vásáros népek közé s eltűnik a bámuló gazda elől.” (*Bácska*, 1899. augusztus 25. 3.)

VÁSÁRI SZÓRAKOZTATÓK, VÁSÁRI SZÓRAKOZÁSOK

A vásár a vásárlás lehetősége mellett mindig helyet adott a mulatozásnak, szórakozásnak. A vásár ilyen járulékos elemei közül a leghangosabbak a vásári kikiáltók, akik hangosan kiabálva teszik közhírré portékájuk értékét, hasznosságát. A vásári kikiáltások a vevők vagy a nézők biztosítására szolgáltak. Ma már mikrofonokat, hangszórókat is alkalmaznak a figyelemfelkeltésre. Utánuk

a vásári szórakoztatók zenéje telíti meg a levegőt hanggal, zajjal. Ők a körhintások, vásári mutatványosok, panorámások, halkabb társuk pedig a vásári jövendőmondó.

A bácskai lapokban megjelent hirdetésekben kiderül, hogy a szórakoztatók között a panorámások, a körhintások és a jövendőmondók voltak állandó résztvevői az itteni vásároknak. Szórakoztatás volt a rendeltetésük a vásárban zenélő cigány muzsikusoknak is. A zenész cigányok a vásártéren a lacikonyhák körül és a vásártér környéki kocsmákban is megtalálhatóak voltak. Ehhez kapcsolódik a *Bácskában* 1905-ben megjelent hír is a mulató vásárosról:

A gazda eladta tehenét. Jó vásárt csinált, hát betért a korcsmába egy pohár borra. De az egyből kettő lett, a kettőből meg három. Jókedve támadt a gazdának, cigány is akadt valahonnan. A gazda odaszól a cigánynak:

Te, ha csak nekem muzsikálsz, kapsz egy tehenre való.

A cigány örült a nagy bérnek. Hangos lesz a csárda, húzzák a gazda nótáit. Estefelé a gazda kászolódni kezd, fizet és menni akar, mikor a cigány csak meg-rántja a szüre ujját és odaszól:

Kérem szépen, hát a tehenre való?

Igaz is, majd elfelejtettem, szól a gazda és belenyúlt a szüre ujjába, kihúzott onnan – egy kolompot. (*Bácska*, 1905. május 19. 9.)

A panoráma a vásári látványosságok egyik folklorisztikai szempontból is fontos eleme. A 19. század első felében már megjelent a magyar vásároknak. A néző egy nagyítóüvegen át szemlélve láthatott különböző képeket, ábrákat a világ érdekességeiről, távoli városairól. A 19/20. század fordulóján a panorámások elterjedtsége a képmutogatókéval és a ponyvaárusokéval vetekedett. A náluk látott képek, események képei beleszövődtek a népi elbeszélésekbe. (UJVÁRY, 1986. 34.) A vásárról szóló tudósításokban szinte mindig szerepelnek.

A vásárokból az emberek tanulni is mentek. Itt ismerkedhettek meg távoli vidékekkel a mutatványosok által. Itt vásárolhatták meg a ponyvairodalmat, a kalendáriumokat. A ponyvairodalom biztos jelenlétéről szól a *Bácska* 1903-as hirdetése: „A ponyva irodalom is megjelent. A többi között ily »művek« kerültek forgalomba: A maffia büntetetei, új Rózsa Sándor.”

A körhinták is nagy népszerűségnek örvendenek, minden vásárban, búcsúban megtalálhatók. Korábban kézzel, majd gépi erővel működtették őket. Német területről kerültek hozzánk, erre utal német elnevezésüknek a magyar népnyelvben megjelenő formája, a ringlispil, németül Ringenspiel. Két fajtáját különböztethetjük meg, az egyik a faragott lovakkal díszített, kisebb gyerekek számára felállított, a másik, a veszélyesebb, a láncos hinta (KATONA, 1976. 185.)

„Nagy sürgés-forgás vásári zaj volt, melyet a panorámák és körhinták verkielje fokozott.” (*Bácska*, 1903. március 24. 4.)

A hinta egyik veszélyes formája a hajóhinta. A játékosok a csónak alakú hintába egymással szemben ültek vagy álltak bele, és maguk lendítették meg.

Alul kézfékkal lehetett szabályozni a hintázás erősségét, és ugyanígy lehetett leállítani is. (KATONA, 1976. 186.)

A szórakozás máshol is elterjedt formája, a kártyajáték a vásárban is megjelenik. Itt azonban a vásári jókedvet kihasználva, az eladott jószág utáni nagyobb pénzüsszegre hamis-kártyások is pályáznak. A *Zombor és Vidékének* 1902-es számában olvashatjuk, hogyan lett öngyilkosság a vége egy ilyen vásári kártyázásnak.

„**A kártyajáték áldozata.** Krizsák Antal mélykúti cipész 240 Ft készpénzt véve magához egyik szomszédos községbe ment az országos vásárra; itt hamis kártyajátékosok közé keveredett, és pénzt csaknem teljesen elvesztette. Hozzá tartozói haragjától félvén nem mert hazamenni, hanem bement Szabadkára, s miután itt pénzének utolsó maradványait is elmulatta, öngyilkossá lett.” (1902. május 7. 6. o. *Zombor és Vidéke*)

SORÁMSCOK SOROTÁS – LACIKONYHA

A vásárok nélkülözhetetlen elemei a vendéglátók, a kocsmák, a lacikonyhák sátrai. Minden vásáron jelen voltak és jelen vannak ma is. A vendéglátóhelyül szolgáló sátrakat mindig ugyanazon a helyen állították fel. A bennük elhelyezett alkalmi asztalok mellett pihenhetett meg a vásárló a vásári séta után. A sátrakban lehetett enni, inni. Bort, pálinkát mértek bőven a kocsmárosnék, az itt csapra vert hordókból. „A vásári jókedv fokozására nagyon sok lacikonyha volt, a melyekben egész nap és éjjel nagyon sok vígkedvű vásáros italozott, dalolt és szólt a tambura és zümmögött a duda.” Ez utóbbi archaikus népi hangszer akkori meglétére is utal ez az újsághír.

A nagyobb állatvásárlások után főleg ezekben az ideiglenes kocsmákban itták meg az áldomást az eladók és a vevők a sikeres üzletre. Az áldomás árát az fizeti, aki a pénzt kapja, vagyis az eladók.

A sátrak elején álló sütőkön pirult a hús, a kolbász, ma a vajdasági vásároknál már a nyársra húzott malac, kecske és bárány dívik. A csalogató illatok mindig bevonzották a vásári nyüzsgésből az embereket a vendéglátó sátrakba, hogy ínycsiklandó peccsenyét egyenek, mellé egy-egy pohár bort, esetleg többet is megigyanak.

A vásári hangulat az iszogatók között sokszor tetőfokára hágott, korábban a cigány zenészek húzták mindenki kedvére, ma már leginkább hangszórókból árad a zene az egyébként is zajos vásárban. A zenészeknek kijárt a borralaló, jól kerestek, mert az ittas emberek könnyebben fizettek, főleg, ha az ő nótájukat húzta a cigány. Ebben a hangulatban a bor megoldotta a nyelveket, és szinte minden alkalommal civakodás, veszekedés, verekedés is kirobbant. Ezekről hírt adtak a helyi lapok is. A *Bácska* 1901-es számában olvashatjuk a sátorosok kocsmájában történt verekedés pontos leírását: „A feketehegyi vásáron történt, hogy

Feczer Lukács sátorosnak korcsmájában Berger József megtámadta a később odaérkezett Hegel Vilmost. Becsmérlő szavakkal illette, majd Hegel asztalához ment s egy a sátorban lévő hordóról levéve egy 15–20 cm. hosszú vasdarabot, előtte hadonászott. Ezt meglátta Hegelnek egyik ismerőse, Négeli József, s a védelmére kelt. Bergert arcul ütötte, majd Hegel is a civakodók közé keveredve, előbb pusztá kézzel, majd papucsával ütögette Bergert. (*Bácska*, 1901. augusztus 13.4.) A hírből, mint olvasható, a korabeli férfi lábbeliviseletre történő utalás sem maradt ki.

GYILKOSSÁGOK, BICKÁZÁSOK, VÉRES VEREKEDÉSEK

A vásárok tartására, szabályozására vonatkozó utalások már a korai jogszabályokban, törvénykönyvekben is föllelhetők. A vásár tartásának joga egy-egy város számára igen nagy jelentőséggel bírt, a hozzá kapcsolódó út- és vásárvámok, valamint más illetékek miatt. A városok bevételeinek jelentős részét alkották a vásártartásból származó jövedelmek.

A vásárok rendezését, lebonyolítását, az egyes árusok elhelyezését a vásártartó városnak volt kötelessége megszervezni. „A vásár jogára, a vásár megszervezésére, megtartására, a vásáron történő árusítás feltételeire, terheire és általában a vásáron való emberi magatartásra hatósági előírások készültek.” (TÁRKÁNY SZÜCS, 1976. 334.)

A vásári szabályrendeletekben pontos leírást kapunk a vásárban érvényes rendről. A vásár napjain szükséges azonban, hogy a rendre a hatóság ügyeljen. A vásári rendtartásban külön fejezet szól a vásári rendészetről: a hatóságok felügyelnek a személyi biztonságra, a fegyverviselésre, a tűzvédelemre, az idegenekre.

A város feladata volt a rend fenntartása, továbbá az esetleges rendbontások azonnali megszüntetése. Erre a feladatra vásárbírákat alkalmaztak. A vásári bíráskodáshoz külön engedély kellett, mert a vásárbíró olyan személyek felett is ítélezhetett, akik nem tartoztak a város fennhatósága alá. Többek között a vásár ideje alatt és területén felmerülő büntető ügyekben is ő döntött.

A vásároknak szinte mindig szükség volt a vásárbíró szolgálataira, mert a legényes virtus, a kocsmák, a lacikonyhák bora a kis veszekedésekből gyakran bickázáshoz vezetett. Erre számos példát találunk a hírlapok hasábjain.

Említésre érdemes példa:

„Nagy M. ó-becsei és Prikoda Mihály petrovoszellói legények között nézeteltérés támadt, amelyet csak vérrel hittek kiegyenlíthetni. Prikoda volt a gyorsabb, a ki görbe nyelvű bickájával életveszélyesen hátba szurta Nagyt.” (*Bácska*, 1895. július 9. 3.)

A legényes virtus bemutatására a vásárok nagyon jó alkalmat kínáltak. Ilyenkor nagyobb közönségük volt a legényeknek, mint a falusi kocsmákban. A verekedés a legények között a versengés egy sajátos formája, beletartozik a korcsoport

életrendjébe. (VEREBÉLYI, 2005. 172.) A bátorságot, rátermettséget hivatott bizonyítani. Sok esetben a szerelem, a lányok is okot adtak a verekedésekre.

„**A csantavéri gyilkosság.** Csantavéren múlt vasárnap vásár volt, a melyre a közeli tanyáról Horváth Ferencz nyalka béres legény is elment. Ott volt a barna tüzes szemű mátkája is, a ki végett sokan irigykedtek reá. Horváth Ferenc a vásárról való hazamenetel előtt befordult egy kocsmába, a hol folyt a bor, húzta a cigány, s a nagy danolgatásban csakhamar néhány ellenségre is tett szert. Mikor hazafelé ballagott a tanyára, megtámadták és megölték. Másnap akadtak az úton a holttestre. A csendőrség nyomban megindította a vizsgálatot s már több gyanús csantavéri legényt le is tartóztatott.” (*Zombor és Vidéke*, 1910.)

A vásárok világának bemutatása ezzel még nem merült ki. Csupán a vásárcsapatás egy lehetőségére, a források egyik formájára igyekeztem rámutatni. Az újság, mint néprajzi forrás, más témák szempontjából is jól használható. A vásári hirdetések mellett több kutatási terület is ígéretesnek mutatkozott.

Végül még egy hír – talán igaz, talán nem – az 1895-ös *Bácskai Naplóból*:

„**Kétértelmű levelezés.** Lapunk egyik barátja a minap az utcán két levelező-lapot talált, a melyeket bizonyára valami hanyag cseléd vesztett el. A levelező-lapokat valószínűleg egy marhakereskedő írta egyik kereskedő-társának. A levelező-lapokon a következő sorok voltak olvashatóak: »Szarvasmarha-árak emelkednek. Legyen készen. Ha ökörré van szüksége, gondoljon rám.«”

„Minden sertés az állomásra van rendelve. Önt is oda várom. Én csak holnap jöhetek, mert személyvonat nem szállít ökröket.” (*Bácskai Napló*, 1895. május 7. 5. o.)

IRODALOM

- BÉRES András 1976. A hortobágyi hídi vásár néprajza. In: Szöllösi Gyula szerk.: *Vásártörténet – Hídivásár*, Debrecen
- DANKÓ Imre 1963. *Régi vásáraink világa*. Debrecen
- KATONA Imre 1976. A magyar vásárok folklórja. In: Szöllösi Gyula szerk.: *Vásártörténet – Hídivásár*, 111–192.
- KISS Lajos 1981. A kofa. In: *A szegény emberek élete I–II*. Budapest
- DOMOKOS Ottó (főszerk.) – NAGYBÁKAY Péter (szerk.) 1991. *Magyar Néprajz III. Anyagi kultúra 2. Kézművesség*. Budapest
- TÁRKÁNY Szücs Ernő 1976. A vásár és jogi népszokásai. In: Szöllösi Gyula szerk.: *Vásártörténet – Hídivásár*, 333–375.
- UJVÁRY Zoltán 1986. Vásári szórakoztatók, vándor mulattatók és a vásárt megjelenítő népi játékok. In: Szabadfalvi József, Viga Gyula szerk.: *Árucseré és migráció*, Miskolc 29–38.
- VERBÉLYI Kincső 2005. *Mindennapok, jeles napok*. Budapest

Images from the History of Fairs and Markets in Vojvodina

I focused my attention on the characteristic figures of fairs using press materials from Bácska (Bačka). They depict a world with a motley crowd of market-women, fair entertainers and sausage stalls. In addition to this, the manifestations of jaunty bravado are also present: scuffles, knifing and jack-knifing. Besides the market news, the articles also report on the events that are closely related to the market. Consequently, the press material represents a possibility for market research and a form of making use of this source material.

Keywords: fairs, market women, horse-traders, fair entertainers, sausage stalls, fair scuffles